# Lausunto koskien VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa

Esitän seuraavat, professoreiden Hyytinen ja Maliranta tekemiä huomioita täydentävät, huomiot koskien selontekoa.

1. Suomi on pieni ja sellaisena pysyy, käytettiin mitä mittaria tahansa. Siksi on hyvä kysyä, miksi Suomi ei vain vapaamatkustaisi muun maailman tekemien tutkimus- ja innovaatioponnistusten tuotoksilla.
2. Keskeinen syy on, että vapaastikin saatavilla oleva tieto, esimerkiksi uusin tutkimus, vaatii kykyä tulkita tuloksia ja kykyä erottaa jyvät akanoista. Tällainen kyky on luotavissa, ylläpidettävissä ja siirrettävissä muille. Tällaisen kyvyn luominen vaatii kuitenkin omia investointeja (huippu)tutkimukseen, lyhyesti sanottuna **imukykyä**.
3. Yliopistot ovat se ihmiskunnan luoma instituutio, jossa kaikki nämä ominaisuudet – kyky tulkita tieteellisiä tuloksia, kyky erottaa tieteelliset ja innovaatiojyvät akanoista ja kyky siirtää tämä tieto muille – kohtaavat.
4. Yliopistojen tehtävä ei ole luoda start-uppeja eikä valloittaa markkinoita, mutta niiden tehtävä on kouluttaa lahjakkaista, innokkaista ja työteliäistä nuorista näihin saavutuksiin kykeneviä kansalaisia.
5. Panostaminen yliopistoihin on innovaatiopolitiikka. Vaikka rahoitus on tärkeää se tuskin riittää, vaan on syytä miettiä, onko tarpeellista toteuttaa rakenteellisia uudistuksia sen varmistamiseksi, että yliopistoihin ja perustutkimukseen panostaminen on yhteiskunnallisesti perusteltua.
    a. Yliopistot tarvitsevat oikeat kannustimet suunnatakseen resurssinsa oikein
        i. Irti tutkintokiintiöistä, nämä jarruttavat resurssien suuntautumista hyvin toimiviin yliopistoihin ja koulutusohjelmiin
        ii. Enemmän joustoa perustutkintojen sisältöön – maailma on epävarma, tarvittavat taidot moninaisia, ja nuorilla vielä kehittymätön ymmärrys siitä, mikä heitä oikeasti kiinnostaa.
    b. Kohti opiskelijoiden mukana (heti) siirtyvää rahoitusta. Nykyinen tapa kompensoida yliopistoja koulutuksesta on tarpeettoman jäykkä ja hidasliikkeinen kannustaakseen yliopistoja koulutusohjelmien kehittämiseen ja opiskelijoiden houkutteluun.
6. Imukyvyn määrittää koulutuksen laatu ja oikean koulutuksen saaneiden määrä. Siinä vallitsevat siis suuruuden edut. Suomen kaltaiselle pienelle maalle on erityisen tärkeää, että resursseja ei hukata siihen, että ihmiset kouluttautuvat väärin. Samaten on erityisen hyödyllistä saada lisää imukykyä ulkomalta. Hienointa Suomen näkökulmasta on saada ulkomailta imukykyä omaava henkilö, jonka koulutuksen joku muu valtio on maksanut. Lähes yhtä hienoa on saada Suomeen opiskelemaan lahjakas, innokas ja energinen nuori.
7. Koska yhteiskunnassa on paljon töitä, joissa imukyky ja viimeisimmän (tieteellisen) tiedon hallinta on vähäisemmässä osassa, on kannatettavaa kannustaa sellaistenkin yksilöiden maahanmuuttoa, jotka vapauttavat näistä töistä toisia muihin töihin.
8. Suomen tilanne ei sen enempää imukyvyn luomisen ja ylläpitämisen kuin maahanmuutonkaan osalta ole huono, jos vain teemme oikeita asioita. Olemme hyvissä asemissa kilpailla maailman lahjakkaasta nuorisosta, mutta kilpailla meidän pitää.

Otto Toivanen
Taloustieteen professori, Aalto-yliopisto ja Helsinki GSE